

**ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВНИ, ВЕТЕРИНАРНО-САНИТАРНИ И ТЕХНОЛОГИЧНИ
АСПЕКТИ ПРИ ЗОНИРАНЕТО И КОМПАРТИМЕНТАЛИЗАЦИЯТА В
ПРОТИВОЕПИЗОТИЧНАТА ДЕЙНОСТ**

**ORGANIZATIONAL, LEGISLATIVE, SANITARY AND TECHNICAL ASPECTS IN
ZONING AND COMPARTMENTALIZATION OF THE ANTI-EPIZOOTIC ACTIVITIES**

Ivan Bojkov*, Gergana Nikolova, Iaska Kostadinova*****

“Veterinary legislation and management”

Faculty of Veterinary Medicine, Trakia University

Stara Zagora 6000, Bulgaria

**e-mail: vetzakon@abv.bg*

***e-mail: gnikolova.vet@gmail.com*

****e-mail: lassy_2002@abv.bg*

ABSTRACT

In the report an analysis is made of the legislative, sanitary and technological requirements, laid down by the Terrestrial Animal Health Code of OIE and the EU legislation, regarding the conditions for the implementation of regionalization and compartmentalization in the anti-epizootic activities.

The risk factors for emerging of communicable diseases in the Republic of Bulgaria are identified and the role of the country as an external EU border is pointed out.

The opportunities and conditions for regionalization and compartmentalization in Bulgaria are analyzed in conjunction with their implementation in practice.

KEY WORDS: *regionalization, compartmentalization, contagious animal diseases.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Глобализацията на търговския обмен на живи животни, продукти от животински произход и фуражи и появата на някои нови, непознати до сега болести с важно здравно и стопанско значение (спонгиформна енцефалопатия по говедата, птичи грип, африканска чума по свинете и др.), увеличиха извънредно много епизоотичните рискове и отговорностите на ветеринарномедицинските служби в национален и международен аспект.

За да се улесни търговския обмен и да се предотвратят или намалят рисковете от разпространение на заразни болести между страните и континентите, Световната организация по здравеопазване на животните (OIE) и Световната търговска организация (СТО) сключиха споразумение за осъществяване на съвместни координирани действия в тази насока.

Във връзка с това OIE разработи и включи в Международния ветеринарномедицински кодекс (МВК) системата за регионализация и компартиментализация като важен елемент от противоепизоотичната дейност от една страна, и от друга даващ възможност в страните, в които е констатирано дадено заразно заболяване при определени условия и гаранции да се осъществява експортна дейност на животни и продукти от животински произход.

ЦЕЛ И ЗАДАЧИ

С настоящата работа си поставяме за цел да анализираме основните принципи и критерии на системата за регионализация и компартиментализация и да установим до колко те биха могли да се приложат в Р България, която понастоящем е външна граница на Европейския С.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

За изпълнение на така поставената цел извършваме проучвания:

- Относно спецификата на эпизоотичните рискови фактори в страната;
- Относно възможностите за практическо приложение на някои от елементите и критериите за регионализация и компартиментализация.

Използвани бяха методите на эпизоотологичното проучване и ретроспективния эпизоотологичен анализ, анкетният метод и експертната оценка.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Съгласно МВК на ОИЕ - глава 4.3.(1) [3] зонирането и компартиментализацията са процедури, провеждани от дадена страна с профилактична цел или за целите на международната търговия, с цел определяне в своята територия на субпопулации, характеризиращи се с особен зоосанитарен статус,.

Ако зонирането се прилага по отношение на субпопулации, определени главно по географски критерии, то компартиментализацията определя субпопулациите главно на основание критериите на производството и отглеждането (технология на производството) с отчитане принципа на биологичната безопасност.

Пространствените параметри, а също така и добрите практики (в т.ч. биологична безопасност) за управление играят определяща роля в практическото приложение на тези концепции.

Една от практическите форми на концепцията за зониране е създаването на изолирани зони. В случая на възникване на локално огнище от някоя заразна болест в страната или зоната имащи до този момент статус на благополучна зона, за снижаване на минимум нейното влияние върху останалите територии на страната или зоната, се допуска създаването на единна изолирана зона, включваща в своите граници всички зарегистрирани случаи.

В эпизоотологичен и търговско-икономически аспект има съществени разлики между зонирането и компартиментализацията.

Зонирането може да повиши ефективността за използване на ресурсите в отделни части на страната.

Компартиментализацията – функционално да изолира някоя субпопулация от другите домашни и диви животни по пътя на изпълнението на мерките за биобезопасност. Концепцията на зони не позволява такъв подход, тъй като тя се базира на географското делене. В случай на избухване на заболяване, концепцията на компартиментализацията може да помогне в установяването на епидемиологични връзки между субпопулациите, благодарение на стандартите на производствената практика, изграждаща се на биобезопасността и по такъв начин да облекчи борбата с болестта и/или да не допусне да се преустанови процеса на международна търговия извън зависимостта от географското положение на субпопулацията.

В зависимост от естеството на заразната болест освен стандартните мерки за зониране и компартиментализацията могат да се приложат и специални мерки.

Както при зонирането, така и при компартиментализацията първостепенна роля и отговорност носят държавните ветеринарни служби на страната.

Извършеният ретроспективен анализ за последните 25-30 години и прогнозата за риска след влизането на Р България в ЕС показва, че съществуват някои специфични особености в страната, които благоприятстват проникването на остри заразни болести, по-важни от които са:

Таблица 1. Специфични епизоотологични фактори в Р България

№ по ред	Специфични епизоотологични фактори в Р България
1.	Р България – външна граница на ЕС и транзитен кръстопът между Близкия Изток, Азия, Африка и Европа.
2.	Премахване на телените заграждения по южната граница.
3.	Преустановяване на ваксинациите против шап и класическа чума по свинете.
4.	Социални контакти с Р Турция и другите съседни страни.
5.	Сборни стада в населените места за паша (говеда, овце, кози).
6.	Голям внос на продукти от животински продукти и живи животни.
7.	Ликвидиране и редуциране на първичните диагностични звена (РВС, РВИ).
8.	Ликвидиране и редуциране на екарисажната система.
9.	Ограничени възможности за провеждане на общи профилактични мероприятия в личните стопанства и ферми.
10.	Пасишно отглеждане на Източно балканските свине и ролята на дивите свине в епизоотологията на КЧС, АФЧ, шап и др.
11.	Липса на фонд „Зоофилактика” да обезщетение при епизоотии.
12.	Адаптационни процеси след създаване на БАБХ.
13.	Транзитен път на прелетни птици.
14.	Климатични промени – миграция на птици и насекоми.
15.	Други фактори (контрабанден внос, скитащи кучета, биотероризъм).

Ретроспективният анализ на данните по отношение на шапа за периода 1991 – 2011 г. извършени от Центъра за оценка на риска (ЦОР) при Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ) [7] показва, че всички възникнали огнища са в югоизточната част на страната в съседство с Р Турция.

Фиг. 1 Райони с висок риск за шап в Р България

Фиг. 2 Локализация на установени случаи на шап в Р България за периода 1991-2011 г.

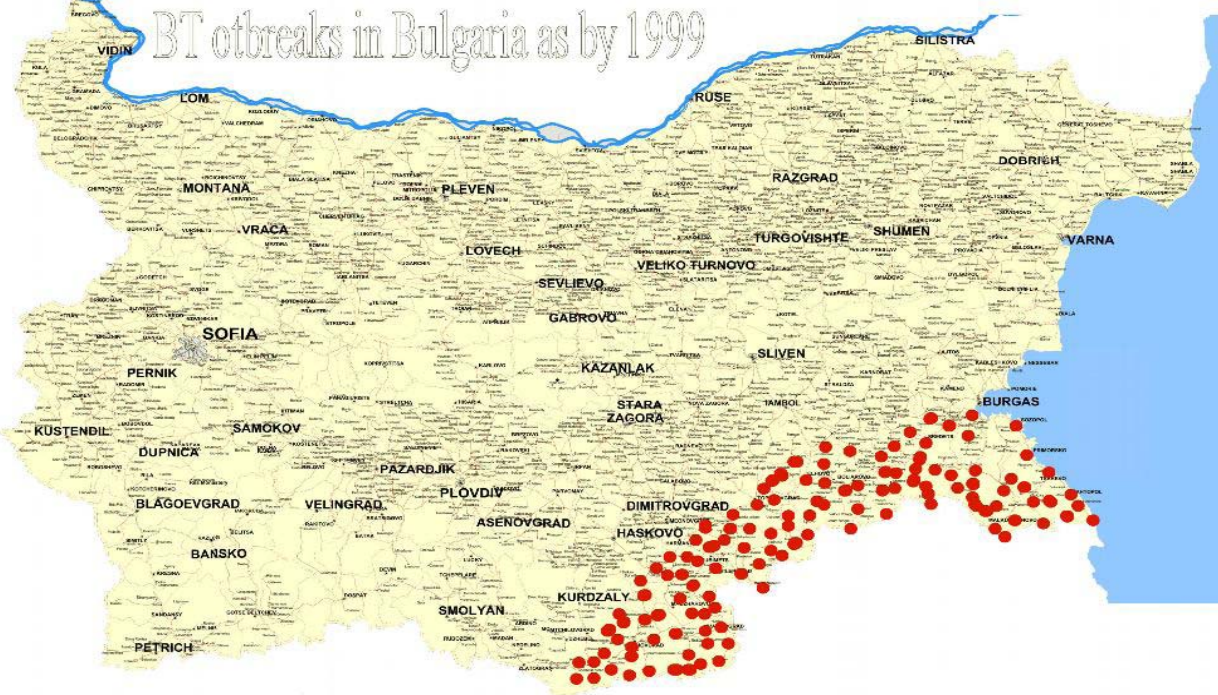

Възникналите първични огнища през последните години на син език са също по южната граница в съседство с Гърция.

Фиг.3 Високорискови за син език райони в Р България

Фиг.4 Огнища на син език през 1999г. в Р България

Класическа чума по свинете бе констатирана в Кюстендилска област ,община Трекляно в непосредствена близост до сръбската граница.

Фиг.5 Райони с висок риск за класическа чума по свинете в Р България

При всички случаи на възникване на огнища от шап, класическа чума по свинете, син език е използвана системата на регионализация извършвана на административно-географски принцип. При възникналите шапни огнища през януари-април 2011 г. на базата на Нормативно-правната уредба на ЕС и Р България [1, 2, 4, 5, 6] бяха определени 3 зони - А, Б, С.

Заразена Зона А – общини Малко Търново, Царево и южната част на гр.Средец, с територия около 1850 км².

Рискова зона Б – включваща селища в община Приморско, община Созопол и северната част на община Средец.

Рискова зона С- включваща селища от община Болярово, община Елхово, община Тополовград, община Свиленград.

Заразената зона А и Рисковата зона Б се намират на територията на Бургаска област, а Рисковата зона С – на територията на Ямболска и Хасковска област. Тези две области имат обща граница с Р Турция.

За локализиране и ликвидиране на възникналото шапно огнище бе възприет метода „Стемпинг аут” без използване на ваксини.

Извършеният ретроспективен епизоотологичен анализ в Р България показва, че ветеринарната служба подпомогната от централната и местните органи на властта е в състояние да налага регионализация в съответствие с принципите и критериите на МВК на ОИЕ.

По отношение на шапа ЦОР е обособил зони с висока степен на риск обхващащи части от Бургаска, Хасковска и Ямболска области (фиг. 1).

Поради характера на животновъдството в страната и естеството на епизоотичните огнища до сега не е прилаган метода на компартиментализацията. В страната обаче съществуват свине и птицеферми със затворен технологически цикъл на производство при които би могло да се приложи и метода на компартиментализация при стриктно изпълнение на изискванията за биосигурност и строг ветеринарно-санитарен контрол. Във връзка с това е целесъобразно БАБХ и ЦОР, съвместно със собствениците на тези ферми да разработят специфични мерки, които при възникнали епизоотични ситуации могат да гарантират изпълнението на клаузите за компартиментализация и възможността тези ферми да не бъдат ограничени от експортна дейност.

ИЗВОДИ:

1. В Р България съществуват специфични епизоотологични фактори които увеличат рисковете от проникване на остри заразни болести.

2. В страната съществуват условия за прилагане принципите на регионализация в съответствие с изискванията МВК на ОИЕ.

3. За прилагането на метода на компартиментализацията е необходимо да се разработи от ЦОР при БАБХ съвместно със заинтересованите субекти конкретна програма и правила съобразно изискванията и критериите на МВК на ОИЕ.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Директива 2003/85- ЕО за борба с болестта шап.
2. Наредба № 17/03.02.2006 г. за мерките за профилактика, ограничаване и ликвидиране на болестта шап по двукопитните животни и за условията и реда на прилагането им – ДВ, бр. 29, 07.04.2006 г.
3. Международен Ветеринарномедицински Кодекс – ОИЕ, 2008 г.
4. Практическо ръководство за борба с болестта шап по чифтокопитните животни – НВМС- 2009 г.
5. Практическо ръководство за борба с класическата чума по свинете- НВМС- 2010 г.
6. Практическо ръководство за борба с болестта син език по преживните животни- НВМС- 2009 г.
7. Становище на ЦОР при БАБХ относно принципите и методите за борба с възникнало шапно огнище 2011 г.